ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 7, Sayı: 99, Aralık 2019, s. 568-579

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.39307>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
16.10.2019

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.12.2019

Reyhan KORKMAZ

Türk Dili ve Edebiyatı
ryhnkrkmz03@gmail.com

Doç. Dr. Şerife AKPINAR

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi
sakpinar07@gmail.com

KARAKTER EĞİTİMİ AÇISINDAN GAZİ KADIN / FATMA TEĞMEN ROMANININ İNCELENMESİ*

Öz

Karakter eğitimi, bireyin kişisel özelliklerine olumlu yönde kazanımlar sağlamaktır. Karakter toplum içerisinde insanın nasıl bir varlık olduğunu ortaya koyar. Bireylerin karakteri ve sergiledikleri davranışlar onların hangi kişisel özelliklere sahip olduklarını gösterir. İnsanın özelliklerinin daha iyi ve olumlu yönde olması için karakteri sağlam bireyler yetiştirmek geleceğimiz için önemlidir. Böyle bir nesil yetiştirmek için karakter eğitimi aile ve çevrenin yanı sıra, eğitimcilerin de önem verdiği konular arasında olmalıdır. Bu bağlamda; İbrahim Ünsal'ın Tarihî Romanı Gazi Kadın/Fatma Teğmen başlıklı romanındaki açık (devingen) karakterde olan kahramanın kişisel özelliklerinin çocukların karakterlerine eğitsel yönden olumlu ya da olumsuz ne kattığının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında nitel araştırma deseninde gerçekleştirilen doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Yapılan literatür taraması ile romanda açık karakterde olan kahramanın kararlı, vatansever, kahraman, inançlı, fedakâr vb. özellikleri belirlenerek çocukların karakterlerine etkileri incelenmiştir. İbrahim Ünsal'ın incelenen romanındaki açık karakter aktif olarak romanda başkahramandır. Gazi Kadın/Fatma Teğmen romanında

* Bu çalışma “Karakter Eğitimi Açısından İbrahim Ünsal'ın Tarihî Romanlarının İncelenmesi” isimli Yüksek Lisans tezinden türetilmiştir.

vatansever, kararlı, inançlı, fedakâr, kahraman vb. karakteristik özellikler tespit edilmiş ve bu özelliklerin çocukların karakterlerine olumlu yönde yansıyabileceği görülmüştür. Romanın çocukların karakterlerinin gelişmesi açısından olumlu özellikler taşıdığı ve çocuklara gönül rahatlığı ile tavsiye edilebilecek romanlardan olduğu da söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Karakter Eğitimi, İbrahim Ünsal, Tarihî Roman, Gazi Kadın / Fatma Teğmen.

INVESTIGATION OF GAZİ KADIN / FATMA TEĞMEN NOVEL IN TERMS OF CHARACTER EDUCATION

Abstract

Character education is to provide positive gains to the personal characteristics of the individual. Character reveals what kind of human being is in society. The characteristics and behaviors of individuals show which personal characteristics they possess. Personal characteristics. It is important for our future to educate individuals with strong character in order to have better and more positive features. In order to raise such a generation, character education should be among the subjects that educators attach importance to as well as family and environment. In this context; İbrahim Ünsal's Historical Novel Gazi woman / Fatma Tegmen, the open character of the character of the hero's personal characteristics of the children's characters in terms of educational positive or negative effects of what is aimed to examine. Within the scope of the study, document analysis method was used in the qualitative research design. In this context, the novel, with the literature search made in the novel character of the hero, determined, patriotic, hero, faithful and so on. The characteristics of the children were examined and their effects on the characters were investigated. İbrahim Ünsal's active character is the protagonist in the novel. Gazi Kadın / Fatma Lieutenant in the novel patriotic, determined, faithful, hero and so on. It was determined that these characteristics will be positively reflected on the characteristics of children. It has been determined that the novel has positive characteristics in terms of the development of the characters of the children and it can be recommended to our children with peace of mind.

Keywords: Character Education, İbrahim Ünsal, Historical Novel, Gazi Kadın / Fatma Teğmen.

Giriş

Çocuğun gelişiminde ve eğitiminde en önemli unsur karakterdir. Karakter, insanın mizacını belirler. Bu nedenle karakteri sağlam bireyler yetiştirmek için onlara en iyi şekilde rol model olabilecek bireylerin seçilmesi gerekmektedir.

Pek çok ülkede yapılan araştırmalar neticesinde sosyal parçalanma ve çatışmanın temel olarak ahlâkî değerlerin çökmesinden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Bilgi ve becerilerle donatılmış insanların hayatın zorlukları karşısında kendilerini yönlendirebilecek ahlâkî nitelikler ve faziletler konusunda, başka bir deyişle karakter gelişiminde oldukça zayıf oldukları anlaşılmıştır. Söz konusu bu sorunların çözümünün genel olarak eğitimden ve özelde ise karakter eğitiminden geçtiği düşünülmektedir (Cafo, 2000: 6). Bu bağlamda öncelikle aile yapısının bozul-

masına, gençlerin davranışlarının bozulmasına ve toplumun çocukları korumaya dönük ahlâkî birliktelik görüşünün ortaya çıkmasına bağlı olarak karakter eğitimi kavramının tekrar gündeme geldiği görülmektedir (Lickona, 1993: 6-11).

Karakter eğitimi; insan haklarına saygı, ahlak kuralları, dürüstlük, çalışkanlık, vatanseverlik gibi özellikleri aile, sosyal çevre, okul vb. rol modellerle öğretmeyi amaçlamak olarak da ifade edilebilir (Yıldırım, 2007: 67). Başka bir ifadeyle karakter eğitimi ile çocukken anlayışlı, ilgili, ahlâkî değerlere sahip, üretken, gençlik çağında kapasitelerini en iyisini yapmak için kullanan, doğru şeyler yapan ve hayatın amacını anlayarak yaşayan bireyler yetiştirmeyi amaç edinmektedir (Sırrı ve Mehmedoğlu, 2015: 124).

Bireyin belirli değerleri fark etmesi, o değerlerden yeni değerler üretmesi, ürettiği değerleri benimsemesi ve kendi kişiliğini bu değerleri nazara alarak şekillendirmek suretiyle davranışa dönüştürmesi karakter eğitimi ile gerçekleşmektedir (Ersoy ve Şahin, 2012: 1536). Demokratik bir toplum ve bu toplumun en üst seviyeye ulaşabilmesi için karakter eğitimi; insanların haklarına saygı duymayı, kanunlara uymayı ve ortak çıkar için gerekli olan duyguları geliştirmektir (Lickona, 1993: 6).

Devrimsel dönüşüm yaşayan dünyanın yeni şartları, karakter eğitimine olan ihtiyacın bir gerekçesi olarak görülmektedir. Değerler eğitimi konusundaki beklentinin aileden okula geçişiyle birlikte okullarda bu programların ortaya çıktığı bir gerçektir. Öğrenim çağındaki her bireyin uygun ahlâkî kararlar ve davranışlar sergilemesine yardımcı olacak değerler ve becerilerle donatılması okulların temel hedefleri arasında görülmektedir (Ekşi, 2003: 79-96).

Bu bağlamda Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçları incelendiğinde, temel değerlere sahip ve karakter sahibi bireylerin yetiştirilmesinin amaçlandığı ifade edilebilir (Acat ve Aslan, 2011: 8). Bununla birlikte günümüzde eğitim programı, öğretim programı ve ders programı kavramlarının tanımları incelendiğinde, Türkiye'de bir karakter eğitimi programının olduğundan bahsetmek zordur (Gökçek, 2007: 35; Çağatay, 2009: 24).

Karakter eğitimi programı ülkemizde olmamakla birlikte 2005 yılı Eylül ayından itibaren uygulamaya giren yeni ilköğretim programında değerler, ders planlarının kazanımlar ve beceriler kısmına eklenmiştir. Programda, disiplinler arası yaklaşım ile dersler arası kazandırılması hedeflenen değerler de belirlenmiştir. Özellikle Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi, Fen ve Teknoloji, Halk Kültürü, Trafik ve İlk Yardım derslerinde değer kazanımı öne çıkarılmaktadır (Aslan, 2011: 49; Çağatay, 2009: 23).

Her ne kadar milli eğitim müfredatı kapsamında bulunan bu derslerde hedeflenen bazı değerler aracılığıyla karakterli olmaya vurgu yapılmakta ise de bu derslerin tam olarak karakter eğitiminin alternatifi sayılmayacağı açıktır. Bu bakımdan çocukların okumuş oldukları roman kahramanlarının sahip oldukları karakter özelliklerinin karakter eğitimi açısından öneminin etkisinin ele alınması yerinde olacaktır.

İnsan karakterini şekillendirirken aile, okul ve çevrenin etkilerinin yanı sıra okuduğu romanlardan da faydalanır. Zira kitaplarda bir dünya kurulmakta ve karakterler bu dünyada yaşamaktadır (Aslanyürek, 2004: 39).

Bir roman okuyucusu romanda olumlu özellikleri olan karakterler ile kendini özdeşleştirerek karakterini geliştirir. Çocukluk dönemi özdeşleşmenin en etkili olduğu dönemdir ve çocuklar için çocuk kitaplarındaki karakterlerle özdeşleşmek önemlidir. Özdeşleşme; roman okuyucusunun kendisini yazar tarafından tasarlanan kahramanın ya da dünyadaki birisinin yerine

koyabilmesidir (Aslanyürek, 2004: 39). Bu dönemde okuduğu roman, romandaki karakter, anne, baba, arkadaş gibi bireylerle etkileşir ve çoğunun karakter oluşumunda rol model olarak görev alır.

Çocuk, çevresinde yer alan insanlar dışında okuduğu yapıtlarla etkileşime girerek yeni karakterler ve yeni yaşamlarla tanışmaktadır (Aslan, 2006: 193). Bu etkileşim sonucunda başka insanları tanıyan çocuk, yaşamda karşılaşılabileceği olayları anlamlandırma, deneyimleme yetisi edinir. Bu noktada karakterlerin önemli bir yeri bulunur. Çocuklar, okuduğu yapıttaki karaktere ya da karakterlere öykünüp özdeşim kurarlar. Bu nedenle karakterlerin iyi geliştirilmiş kişilik özelliklerine sahip, bir biçimde gerçeğe uygun oluşturulup merak öğeleriyle desteklenerek kurgulanması gerekir (Sever, 2012: 76-77).

Yazınsal yapıtlardaki karakter yapıtta duyguları, düşünceleri, iç dünyaları ve davranışları farklı özellikler gösteren kişilerin her biridir (Çotuksöken, 2012: 129; Püsküllüoğlu, 2008: 71). Bu bakımdan çocuk kitaplarındaki karakterler:

- Yardımsever, çalışkan, adil olma gibi olumlu karakteristik özelliğe sahip olmalıdır.
- Barışı desteklemelidir.
- Doğruluğu, iyiliği desteklemelidir.
- Ahlâkî değerlere saygılı ve evrensel olmalıdır (Şimşek, 2011: 99-100).

Çocuk edebiyatında roman, çocukların on yaş sonrası okumaktan zevk aldığı çok boyutlu düşünmeyi teşvik eden sanatsal ürünler olarak tanımlanmaktadır (Güleryüz, 2006: 279). Bu bakımdan romanlardaki kahramanlar karakter açısından çocuğu hem eğitmeli hem de karakterinin şekillenmesinde doğru bir rehber olmalıdır. Çocuk romanında karakter oldukça önemli olduğundan çocuklar karakterle birlikte hayatın problemiyle yüzleşmekte ve bu problemlere çözüm üretmektedir. Bu yüzden çocuklara okutulacak romanların özenle seçilmesi gerekmektedir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı İbrahim Ünsal'ın tarihî romanlarından olan Gazi Kadın / Fatma Teğmen (2016) romanını karakter eğitimi açısından değerlendirmektir. Bu amaçla ele alınan romanın, literatür taraması yapılarak açık karakteri olan kahramanın kişisel özelliklerinin romanı okuyan çocukların karakterlerine eğitsel yönden olumlu ya da olumsuz katkıları üzerinde durulmuştur.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma desenine göre şekillendirilerek doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesinde, araştırılan olgularla ilgili bilgileri içeren yazılı materyallerin analizi yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Analizler sonucunda elde edilen veriler açık olarak yorumlanır (Güven, 2014: 603; Güven, Halat ve Bal, 2014: 211).

Bu bağlamda İbrahim Ünsal'ın Gazi Kadın / Fatma Teğmen adlı romanında açık karakter olan Fatma Teğmen'in sahip olduğu karakter özellikleri dikkate alınarak seçilmiştir. Fatma Teğmen'in sahip olduğu kararlılık, vatanseverlik, kahramanlık, inançlı ve fedakâr olma şeklinde ortaya çıkan karakter özelliklerinin çocukların karakter eğitimi üzerindeki önemi açısından incelenmiş, bu özelliklerin çocukların karakter gelişimi üzerindeki etkileri tartışılmıştır.

Bulgular

Çocuk edebiyatı ürünleri ve karakterleri, çocuğun dil becerilerini geliştirmenin ve değerleri öğretmenin yanı sıra çocuğun gelişmekte olan karakterine olumlu katkı sağlamaktadır.

Çocuk edebiyatı ürünlerinden özellikle hikâyelerde ve romanlarda kahramanların yaşadığı ikilemli durumlar, ahlâk ve/veya karakter eğitimi için örnek durum ve olay oluşturmaktadır. Çocukluk döneminin ilk yıllarında öyküleyici eserler, çocukların en çok hoşlandıkları edebî türdür. Öyküleyici çocuk edebiyatı ürünlerinin bu özellikleri dikkate alındığında ahlâk eğitiminde başarılı bir şekilde kullanılması mümkündür. İyi ile kötünün, doğru ile yanlışın, güzel ile çirkinin, güçlü ile zayıfın bir arada bulunduğu ve bu zıtlıkların kıyasıya yarıştığı masallar, romanlar ve öyküler çocuğa gerçekçi bir dünya kurar (Karatay, 2007: 471).

Gazi Kadın / Fatma Teğmen Romanına Ait Genel Bilgiler

İbrahim Ünsal şiir ile başladığı yazarlık hayatına çocuk hikâyeleri ve gençlere tarihi daha iyi anlamaları ve sevmeleri için kaleme aldığı Gazi Osman Paşa, Battal Gazi, Şahin Bey, Nene Hatun, Seyit Onbaşı, Ulubatlı Hasan, Gökçen Efe, Turgut Reis, Fatma Teğmen, Sultan Kılıçaslan, Yemen Cephesi, Doğu Cephesi, Çanakkale Cephesi Hicaz Cephesi, Rumeli Cephesi ve Yenikapı Cephesi adlı tarihî romanları ile devam etmiştir.

Bu çalışmada İbrahim Ünsal'ın 2016 yılında yayımlanan Gazi Kadın / Fatma Teğmen adlı romanının açık karakteri olan Fatma Teğmen'in karakteristik özellikleri belirlenmiş ve bu özellikler karakter eğitimi açısından değerlendirilmiştir.

Tablo 1: Gazi Kadın / Fatma Teğmen Romanına Ait Bilgiler

Yazar	İbrahim Ünsal
Yayınevi	Genç Hayat
Çizer	Suat Karadağ
Baskı Yeri-Tarihi	Ankara-2016

Kitapta yer alan bütün kahramanlar kendine has kişilik özelliklerinin yanı sıra bazı ortak özelliklere de sahiptir. Vatan ve millet sevgisi, vatan ve millet için fedakârlık, devlete sadakat, ulusal değerlere bağlılık, evrensel değerlere saygı, insan sevgisi, güçlüye karşı zayıfı koruma güdüsü, zalime karşı mazlumdaki yana taraftarlık, alçakgönüllülük, vefakârlık, çalışkanlık, yiğitliğin gerektirdiği cesaret ve manevi kuvvet bu ortak özelliklerden bazılarıdır. Kurtuluş Savaşı'nın Gazi Üsteğmeni Kara Fatma, bu özelliklerin hepsine en üst seviyede sahip olan ve çocukların mutlaka tanınması gereken bir kahramandır. Bu romanda Kurtuluş Savaşı'mıza destek vermiş kadın kahramanlardan olan Kara Fatma'nın hayatı ve kahramanlıkları anlatılmıştır.

Romandaki Açık ve Kapalı Karakterler

Romanda karakter, yazarın yarattığı kendine has kişiliği olan ana karakterdir. Romanda karakterler açık (devingen) ve kapalı (durağan) olarak verilmektedir. Romanda tüm yönleriyle tanıtılan ve başkahraman olan karakter açık (devingen) karakterdir. Ana karakter vasıtası ile okuyucuya tanıtılan ve romanda yardımcı karakter rolünde olan karakter ise kapalı (durağan) karakterdir (Sever, 2012: 104).

Karakter tanıtımında kullanılan bu yollar ayrı ayrı kullanılabildiği gibi bir arada da kullanılabilir. Önemli olan geliştirilen karakterlerin inandırıcı olması ve karakter özellikleriyle olay ya da durumun örtüşmesidir (Sever, 2012: 103).

Çocuk kitabında açık karakter de kapalı karakter de kullanılmalıdır. Açık karakter etrafında gelişen olaylar ve iletecekleri mesajlar kapalı karakterler ile anlam kazanmaktadır. İbrahim Ünsal'ın tarihî romanları açık ve kapalı karakterleri ile çocukların karakterlerinin olumlu yönde gelişmesine örnek teşkil edecektir.

Tablo 2: Gazi Kadın / Fatma Teğmen Romanında Açık ve Kapalı Karakterler

Açık Karakter	Fatma Seher (Kara Fatma ya da Üsteğmen Kara Fatma).
Kapalı Karakterler	Gevher, Samsunlu Hakkı, Mustafa Kemal, Muzaffer Bey, Rauf Bey, Bekir Sami Bey, Abdülkerim Paşa, Pire Mehmet, Laz Tahsin, Emin Efendi, Ali, Berber Sadi, Murat Ağa, Tophaneli Süleyman, Fahri ve Ferhat, Cemal, Şerife, Gazi Kemal, Miralay Halit Bey, Teğmen Nuri, Tevfik Efendi, Hatice Hala, Şirin Bey, Müfide Hanım, Karaca İbrahim, Yüzbaşı Necati.

Fatma Üsteğmen'in Karakter Özellikleri

Karakterin kurmacayı ayakta tutmak, okura sanatsal haz sağlamanın dışında yazarın aktarmak istediğini okuyucuya ulaştırmak gibi bir görevi de bulunmaktadır. Bu bakımdan edebiyatı yetişkin edebiyatı ve çocuk edebiyatı olmak üzere iki farklı kulvarda değerlendirmek gerekmektedir. Yetişkinler için yapılan edebiyatta yazarın aktarmak istediğini nasıl ve ne kadar aktarabildiğiyle yazardan başka kimse yoğun bir şekilde ilgilenmez. Okur alabildiğini alır, yazarın da bununla yetinmekten başka pek seçeneği yoktur. Ancak aynı şey çocuk edebiyatı yazarı için geçerli değildir. Çocuğun ortaya çıkan üründen ne aldığı, nasıl etkilendiği yazar için oldukça önemlidir ve hatta yazarın birbiriyle aynı ölçüde önemde iki amacından biri bu olmalıdır. Çünkü yetişkinler için yapılan edebiyatın yazarı aktarmak istediğini karakter üzerinden anlatmaya çalışırken, anlatım aşamasından sonraki kısmı okuyucunun yorumuna bırakır. Okuyucu kavrar, yorumlar ve bir sonuca ulaşır. Oysa çocukların yorumlama yetisi yeterince gelişmemiştir. Bu yüzden çocuklar eseri karakterle özdeşim kurarak kavrar. Bu hem yazarın işini zorlaştırır hem de çocukta ortaya çıkabilecek olumsuz gelişmelerin ihtimalini doğurur. Çocuk edebiyatının yazarı, karakterlerini yaratırken bu hususu göz önünde bulundurmazsa hem çocukta telafisi zor olumsuzluklara sebep olur hem de çocuk edebiyatını yetişkin edebiyatından ayıran temel özelliklerden birinden uzaklaşmış olur (Porgebol, 2019).

Karakter eğitiminde tarihi roman kahramanlarından yararlanma yaklaşımı ile sağlam karakterli bireylerin yetiştirilmesi, bu sayede toplumsal yaşantıdaki çözümlerin, şiddet ve siyasal istikrarsızlık gibi problemlerin üstesinden gelinebilmesi mümkündür (Yazıcı ve Aslan, 2011: 2184-2188). Kahramanların yaşamış tarihi kişiler olmaları öğrencilerin hem duyuşsal hem de bilişsel gelişimlerine katkı sağlayacaktır. Tarihi kahramanların hayatları karakter gelişimi ve değerlerin aktarımında bir araçtır (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008: 69-88).

Roman kahramanlarının aynı zamanda bireyler için rol model olma gibi bir işlevi olduğundan bireylerin bu kahramanları rol model olarak çeşitli kazanımlar elde etmeleri de mümkündür (Faiz ve Karasu Avcı, 2019: 697). Bandura (1977)'ya göre bireyler modelleri taklit ede-

rek ve davranışları gözlemleyerek öğrenirler. Ona göre, toplumlardaki yüksek statülü insanların en çok taklit edilen modeller olmaları gözlemleyerek ve rol model alarak öğrenmenin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Bandura'nın sosyal öğrenme kuramında bireyler yeni bilişsel beceri ve davranışları öğrenilebilirler. Bu öğrendiklerini güçlendirebilir veya söndürebilirler. Modelleri gözlemleyerek sosyal motivasyon sağlayacaklarından çevrenin ve nesnelerin nasıl kullanılacağı ve duygusal tepkilerin nasıl ortaya konulacağını kavrayacaklardır. Karakter gelişimi için de bu durumun geçerli olduğu söylenebilir (Aktaran: Faiz ve Karasu Avcı, 2019: 697).

Bu bağlamda İbrahim Ünsal'ın Gazi Kadın / Fatma Teğmen adlı romanında yazarın açık karakteri olan Fatma Üsteğmen'de çocuk karakterinin gelişimi bakımından önemli özelliklere vurgu yaptığı görülmektedir. Fatma Üsteğmen'in karakter özellikleri aşağıdaki başlıklar altında incelenebilir:

Kararlılık:

Kararlılık, bireyin engellerle karşılaşsa bile hedeflerine doğru ilerleme konusunda gösterdiği kabiliyeti ifade etmektedir (Kern ve diğ., 2015: 262–271). Kararlılık, verilen sözün, yapılacak işin her zaman arkasında olmaktır. Romanda da Fatma Teğmen'in de bu özelliğe sahip bir kişilik olduğu görülmektedir. Kahramanın bu özelliği çocuklara şu cümleler ile aktarılmıştır:

“Ben bir Türk kadınıyım Paşam. Memleket elden gitmekte iken şu günde, Türk'ün erkeği, kadını mı olurmuş? Vatan için erkekler ne yapabiliyorsa ben de yapabilirim” (Ünsal, 2016: 38).

Kahraman Fatma Teğmen, “kadındır yapamaz” denilen işleri gösterdiği kararlılıkla erkeklerden daha güzel bir şekilde yerine getirmiş ve vatani için erkeklerin yanında savaşarak kararlılığını herkese ispatlamıştır.

Kız çocuklarına kadınların kendilerini arka plana atmamaları, atılğan olmaları, kadınların da bir fikirlerinin olduğu ve bu fikirlerini hayata geçirebilecekleri vurgulanmıştır. Aynı zamanda gücünün, cesaretinin azımsanmayacak derecede olduğu ve verilen kararın arkasında olunması gibi değerler kazandırılmaya çalışılmıştır. En önemlisi de bu kararlılık sayesinde kadınların da savaşabileceği bilinci verilmiştir.

Vatanseverlik:

Vatanseverlik, bir insanın öncelikle kendisinden yola çıkarak, ailesinin, çevresinin, ülkesinin, ait olduğu milletin farkında olması ve onları anlamlı, değerli bulması, onları yüceltmek için çalışmasıdır (Yıldırım, 2006: 23). İyi vatandaş olmak isteyen bir bireyin vatanseverlik anlayışına sahip olması gerekmektedir (Kurt, 2007: 58). Etkili vatandaşların yetiştirilmesi ve daha iyi gelecek için vatanseverlik değeri oldukça önemlidir. Dolayısıyla vatanseverlik değerinin kazandırılmasına erken yaşlardan itibaren başlanması çocuğun bu değeri içselleştirmesi bakımından önem taşımaktadır (Ersoy ve Öztürk, 2015: 974- 992).

Roman kahramanı Fatma Teğmen, vatanın geleceği, Türk milletinin başka milletlere boyun eğmemesi, ülke topraklarında hür bir şekilde yaşama duygularına sahip tam bir vatanseverdir. Kahramanın bu özelliği çocuklara şu cümlelerle aktarılmıştır:

“Mustafa Kemal'in bu vatansever, bu yiğit kadına söylediği son sözleri, lokantada bulunan herkes duydu: Sağ olasın Fatma! Vatan müdafaaındaki mücadelede Allah; bileğine, yüreğine kuvvet versin. Belli ki, çoğu erkekten daha gözü kara bir kadınsın. Şu hâlde sana da Kara Fatma namı yaraşır.” (Ünsal, 2016: 42).

“Ben gözümü vatan için karartmışım bir kere. Bu uğurda hiçbir şeyi görmez olmuşum. Vatan sevgisinin yüreğimdeki ışığı bana yeter kumandanım” (Ünsal, 2016: 141).

Fatma Teğmen’in içindeki vatanseverlik duygusu her şeyin önündedir. O, kadınlarla birlikte gece gündüz demeden Kafkas cephesinde savaşıp vatanseverliğin sadece erkeklere özgü olmadığını kanıtlamıştır. Savaşıkça rütbeleri artmıştır ve üsteğmenliğe kadar yükselmiştir. Kız çocuklarımıza vatansever Türk kadınının gücünü göstermiş ve kadınların her zorluğun üstesinden gelebileceği düşüncesini aşılamıştır.

Kahramanlık:

Kahraman; savaşta komutanına, milletine yardım eden, tehlikeli bir olayda bile göğsünü siper eden kişidir. Kahramanlık ise; kahramanca davranış, yiğitlik anlamına gelmektedir. Fatma Teğmen’in bu özelliği çocuklara şu cümleler ile aktarılmıştır:

“Kara Fatma’yı tanırım, Kemal Paşa. Onun ne büyük bir kahraman olduğunu da bilirim. Kendisiyle konuştuktan sonra anladım ki, onun hakkında duyduklarım hiç de abartılı değilmiş. Adını Dünya savaş tarihine yazdırmış pek çok kahramanı iyi tanırım. Ancak itiraf etmeliyim ki, böylesini ne duydum ne de bildim. Milletim adına kıskanmadım desem yalan olur. Bir Milletin kadınları bile böylesine vatansever; böylesine yiğit, cesur ve fedakârsa; o milleti tarih sahnesinden hiçbir kuvvet silemez diye düşündüm (Ünsal, 2016: 148-149).

“Finale kalanların sekizi de gerçekten iyi nişancıları. Hepsi de son derece isabetli atışlar yapmışlardı. Ama üç merminin üçünü de hedef tahtasının tam merkezine isabet ettiren tek kişi oldu. O tek kişi müsabakanın son nişancısı Kara Fatma’ydı” (Ünsal, 2016: 151-152).

Fatma Teğmen’in kahramanlığı Mustafa Kemal’in dikkatini çekecek türdendir. Bir kadın, kahraman olacaksa korkusuz, cesur ve yiğit olmalıdır ki diğer kadınlara da örnek olsun. Roman, vatanseverlik ve kahramanlık karakterlerini özellikle kız çocuklarına kazandırmayı hedeflemektedir.

İnançlı Olma:

İnançlı olma; iman etme; dua etme ve her şeye gücü yeten Allah’a inanma anlamlarını taşımaktadır. İncından asla vazgeçmeyen Fatma Teğmen’in bu özelliği çocuklara şu cümleler ile aktarılmıştır:

“Ezan vakti yakındır çocuklar. O felaketli günlerden milletimizi kurtardığı için Yüce Rab-bimize ne kadar şükretsek azdır. Vatanımızın bir daha o felaketi yaşamaması için de her vakit dua etmeliyiz.” (Ünsal, 2016: 160).

Fatma Teğmen aracılığı ile çocuklara inancılı olma, şükretme ve dua etme duyguları kazandırılmaya çalışılmıştır. İnançlı olmak aynı zamanda çocuklara fedakâr, cömert olmayı ve güven duygusunu öğretmektedir.

Fedakâr Olma:

Fedakâr olma; belirli bir amaç uğrunda kendisini, ailesini veya herhangi bir şeyi feda etmek her türlü sıkıntı ve zorluğu göğüslemektir. Fatma Teğmen’in bu özelliği çocuklara şu cümleler ile aktarılmıştır:

“Sen neler yapabilirsen, hepsini ben de yapabilirim. Dövüşse dövüş... Savaşsa savaş... Önü sonu bir can değil mi, vatan için feda edilecek olan? Ben de seve seve feda ederim işte...” (Ünsal, 2016: 24).

“Memleket şu hâldeyken; zahmeti, müşkülü kim düşünür?... Erzurum olmuş; Sivas, Tokat, Amasya olmuş; ne fark erder ki? Oralar bizim memleketimizin birer parçası değil mi?...” (Ünsal, 2016: 25).

“Duracak vakit değildir, Hakkı efendi. Vatan bizden yardım beklemektedir. Ben canımı elimi almışım da çıkmışım yola. Bir lahza olsun durmak, dinlenmek yok gayrı. Nerede isterse, orada feda edeceğim bu canı vatan uğruna.” (Ünsal, 2016: 27).

Vatanı uğruna canını hiçe sayarak yollara düşmesi, vatanın kurtuluşu için canını feda etmesi kız çocukları başta olmak üzere tüm gençleri imrendirecek ve vatan için fedakâr, aklı başında bireyler yetişmesi açısından önemli bir örnek teşkil edecektir.

Türk kadınının cesaretinin ve kahramanlığının fiziğiyle değil, yüreğiyle olduğunu da kız çocuklarına göstermektedir.

Gençlerin, ülkenin yarınlarını daha güzel ve sağlam bir şekilde inşa edebilmeleri için romanda karakteristik özellikleri verilen Kara Fatma gibi bir kahramanı örnek almaları ve kendi karakterlerini kahramanın özellikleri ile bağdaştırmaları önem arz etmektedir. Bu bağlamda Kara Fatma karakterinin karakter eğitimi açısından önemli bir rol model olabileceği düşüncesindeyiz.

Sonuç-Tartışma ve Öneriler

Karatay (2011: 1446)’a göre okuma alışkanlığı edinmenin yanında ortak bir duygu, düşünüş ve değer anlayışı geliştirmek ancak bu değerleri içeren edebî eserleri çocuklara sunmakla mümkün olabilir. Çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmanın yanında değerlerimizi öğreten ve değerleri karakter eğitimi ile bağdaştırarak kahraman üzerinden aktarmak ve bunları edebî eserler içinde çocuklara sunarak onların karakterleri üzerinde olumlu etki bırakmak mümkün olabilir. Böylece sağlam karakterli, toplum ile barışık, hoşgörülü bireylerin yetişmesi sağlanır.

Bohlin (2005: 179) karakter eğitiminde edebî eserlerden yararlanmayı etkili bir yöntem olarak görmektedir. Bize göre de çocuklara edebî eserlerin okutulması çocukların karakter gelişiminde olumlu etki sağlayacaktır. Zira edebî eserlerdeki olumlu karakter özelliklerinin irdelenmesi öğrencilerin benzer olaylarla karşılaşabilecekleri yönündeki ahlaki hayal güçlerini de geliştirecektir.

Bu bağlamda çalışma konumuz olan Fatma Teğmen adlı romanda Kara Fatma’nın kişisel özellikleri üzerinden çocuklara karakter eğitiminin önemi vurgulanmıştır. Fatma Teğmen’in kararlı, vatansever, kahraman, inançlı, fedakâr oluşu gibi karakteristik özellikleri üzerinde durulmuştur. Bu özelliklerin romanı okuyacak çocukların karakterlerine olumlu yönde etki edecek özellikler olduğu değerlendirilmektedir.

İbrahim Ünsal’ın tarihî romanlarının tümü çocuklarda tarih bilincinin gelişmesi açısından önem arz etmektedir. Nitekim Gazi Kadın / Fatma Teğmen romanı da vatan sevgisini çocuklara kazandırabilecek niteliktedir.

Çalışma kapsamında elde edilen sonuçlara göre önerilerimiz şu şekilde sıralanabilir:

- Okulların çocuk karakter gelişiminin olumlu yönde seyri için öğretim müfredatlarını buna göre geliştirmeleri gerekmektedir.

- Gazi Kadın / Fatma Teğmen romanı tarih bilincinin gelişimi ve vatan sevgisinin kazandırılması açısından okulların kütüphanelerinde yer alabileceği gibi ders kitaplarında da metin olarak okutulmalıdır.

- Gazi Kadın / Fatma Teğmen romanı çocukların karakter eğitimine olumlu yönde katkı sağlayabilecek özellikte olduğundan başta anne ve babaların daha sonra çocukların okuyacağı kitaplar listesinde yer almalıdır.

KAYNAKLAR

- Acat, M. B.; Mecit, A., (2011), “Okulların Karakter Eğitimi Yetkinliği Ölçeği (OKEYÖ)”, Değerler Eğitimi Dergisi, C. 9, S. 21, s. 7-24.
- Aslan, Canan, (2006), “Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuk Gelişim Sürecindeki Yeri”, 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Kitabı, 04-06 Ekim 2006, Ankara, s. 189-200.
- Aslan, Mecit, (2011), İlköğretimde Karakter Eğitimi ve Öğrencilere Kazandırılması Gereken Değerler, Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Aslanyürek, Semir, (2004), Senaryo Kuramı, 2. Baskı, Pan Yayıncılık, İstanbul.
- Bandura, Albert, (1977), Social Learning Theory, Prentice Hall, NJ.
- Bohlin, Karen E., (2005), Teaching Character Education Through Literature, Routledge Falmer, USA.
- Cafo, Z.; Somuncuo, D., (2000), Global Values in Education and Character Education, Reports - Research, Gazi University, Ankara.
- Çağatay, Şefika Melike, (2009), Öğretmen Görüşlerine Göre Karakter Eğitiminde ve Karakter Gelişiminde Okulun Rolü, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Çotuksöken, Yusuf, (2012), Türkçe Dil ve Edebiyat Terimleri Sözlüğü, 2. Baskı, Papatya Yayıncılık Eğitim, İstanbul.
- Demircioğlu, İ. H.; Tokdemir, M. A., (2008), “Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi: Amaç, İşlev ve İçerik”, Değerler Eğitimi Dergisi, C. 6, S. 15, s. 69-88.
- Ekşi, Halil, (2003), “Temel İnsani Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları”, Değerler Eğitimi Dergisi, C. 1, S. 1, s. 79- 96.
- Ersoy, A. F.; Öztürk, F., (2015), “Bir Vatandaşlık Değeri Olarak Yurtseverlik: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Algısı”, İlköğretim Online, C. 14, S. 3, s. 974- 992.
- Ersoy, F.; Şahin, T., (2012), “Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Değerler Eğitimi Yaklaşımları Açısından İncelenmesi”, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, C. 12, S. 2, s. 1535-1558.

- Faiz, M.; Karasu Avcı, E., (2019), “Tarihi Kahramanların Değerler Eğitiminde Rol Model Olarak Kullanılmasına İlişkin Ortaokul Öğrencilerinin Algıları”, YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, s. 694-724.
- Gökçek, Banu Seval, (2007), 5-6 Yaş Çocukları İçin Hazırlanan Karakter Eğitimi Programının Etkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Güleryüz, Hasan, (2006), Yaratıcı Çocuk Edebiyatı, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Güven, Ahmet Zeki, (2014), “Mustafa Kutlu’nun Hikâyelerinde Bağdaşıklık ve Tutarlılık”, International Journal of Language Academy, C. 2, S. 4, s. 599-609.
- Güven, A. Z.; Halat, S.; Bal, M., (2014), “Ortaokul 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Metinsellik Ölçütleri Açısından İncelenmesi”, International Journal of Language Academy, C. 2, S. 3, s. 208-231.
- Karatay, Halit, (2007), “Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, C. 5, S. 3, s. 463-477.
- Karatay, Halit, (2011), “Karakter Eğitiminde Edebi Eserlerin Kullanımı”, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Terature and History of Turkish or Turkic, C. 6, S. 1, s. 1439-1454.
- Katılmış, Ahmet, (2010), Sosyal Bilgiler Derslerindeki Bazı Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Bir Karakter Eğitimi Programının Geliştirilmesi, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kern M. L., Waters L. E., Adler A.; White M. A., (2015), “A Multidimensional Approach to Measuring Well-Being in Students: Application of the PERMA Framework”, J. Posit. Psychol. S. 10, 262-271.
- Kurt, Tamer, (2007), Öğretmenlerin Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatanseverlik Algılarının Nitel Olarak İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Lickona, Thomas, (1993), “The Return of Character Education”, Character Education, C. 51, S. 3, s. 6-11.
- Porgebol, Miheme, (2019), Çocuk Edebiyatı Yazarı Fragouli ve Karakterleri. <https://romankahramanlari.com/cocuk-edebiyati-yazari-fragouli-karakterleri/> (Erişim Tarihi: 23.09.2019).
- Püsküllüoğlu, Ali, (2008), Edebiyat Sözlüğü, Can Yayınları, İstanbul.
- Sever, Sedat, (2012), Çocuk Edebiyatı, 6. Baskı, Tudem Yayıncılık, İzmir.
- Sırrı, V.; Mehmedoğlu, A. U., (2015), “Karakter Eğitimi: Dün, Bugün ve Yarın”, Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi, C. 4, S. 1, s. 121-144.
- Şimşek, Tacettin, (2011), Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Ünsal, İbrahim, (2016), Gazi Kadın Fatma Teğmen, Hayat Yayın Grubu Genç Hayat Yayınları, İstanbul.

- Yazıcı, S.; Aslan, M., (2011), “Using Heroes as Role Models in Values Education: A Comparison Between Social Studies Textbooks and Prospective Teachers' Choice of Hero or Heroines”, *Educational Sciences: Theory and Practice*, Vol. 11, No. 4, p. 2184-2188.
- Yıldırım, A.; Şimşek, H., (2013), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 9. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Yıldırım, Gözde, (2007), *İlköğretim Düzeyinde Bir Karakter Eğitimi Programı Model Önerisi ve Uygulanabilirliği*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, Selçuk, (2006), *TSK Vatandaşlık Bilinci ve Vatan Sevgisi Eğitiminin Analizi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Van.